

ORMAN İŞLETMECİLİĞİNDE ENDÜSTRİYEL ODUN ÜRETİMİ VE İSTİHDAM SORUNLARI(Aladağ Orman İşletmesi Örneği)

Seyfettin KİNİŞ

Orman Yüksek Mühendisi, Batı Karadeniz Ormancilık Araştırma Müdürlüğü

Özet

Ülkemizdeki ormanların %99'luk kısmı devlet eliyle işletilmektedir. Bu işletmeciliği de Orman Genel Müdürlüğü yerine getirmektedir. OGM' nün taşra birimleri olan orman işletme müdürlükleri, ormanlarımızın işletilmesi faaliyetini aktif olarak yürütmektedirler. Ormanların ekonomik fonksiyonu içerisinde en önemli faaliyetlerden biri olan endüstriyel odun üretiminin orman işletme müdürlüklerince nasıl yapılacağı; yani kesilmesi, bölmeden çıkarılması, yükleme işlerinin gerçekleşmesi, taşınması ve istifine ait iş ve işlemlerin ne surette gerçekleşeceği, Orman Genel Müdürlüğü'nün 1996 tarih ve 288 sayılı tebliğinde belirtilmiştir. Ancak günümüzde, orman işletme müdürlükleri ormanlarımızın ekonomik fonksiyonundan yararlanma aşamasında, yapmakta olduğu çalışmalar sırasında çeşitli darboğazlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bunlardan bir tanesi de endüstriyel odun üretimi sırasında, üretimini gerçekleştirmek için gereksinim duyduğu, yeterli sayıda personel bulamamasıdır.

Bir orman işletmesi, hudutları dâhilindeki ormanları işletirken, endüstriyel odun üretimini gerçekleştirmekte ve ardından elde ettiği ürünü pazarlamaktadır. Pazarlama safhası, üretim gerçekleşmeden bahsi konu olacak bir kavram değildir. Üretim safhasının başlaması için ise, orman işletmelerince, orman amenajman planlarında verilen D.K.G.H.(dikili kabuklu gövde hacmi) etanın ormanda tespit edilmesi gerekmektedir. Orman işletmelerimizde, üretim faaliyetinin gerçekleştirilmesi sırasında, yeterli personel sayısı yönünden, sıkıntılarla karşı karşıya kalabilmektedir. Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü bu söylediğimiz duruma bir örnektir. Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü'nün endüstriyel odun üretimi ve personel durumuna ait kayıtlar incelenecek olursa, 1978 yılındaki yıllık ortalama 262 olan işçi sayısının 2008 yılında 38 adede düşmüş olduğu görülecektir. Aynı şekilde, muhafaza memuru sayısında da bir azalmanın olduğu yine kayıtlardan kolayca anlaşılmaktadır. Bu durum, elde olunan endüstriyel odunun kalitesini ve miktarını olumsuz yönde etkilemekte, gerçekleştirilmek istenen endüstriyel odun üretiminde de gecikmelere ve aksamalara sebebiyet vermektedir.

Orman Genel Müdürlüğü, endüstriyel odun üretiminde karşılaşılan sorunları, 22.06.2007 tarihinde çıkardığı 6521 sayılı dikili ağaç satışı tamimi uygulamalarıyla ve kamu ihale kanununun mevzuat içeriğinin öngördüğü çerçevede hizmet alımları yaparak, gidermeye çalışmaktadır. Ancak, orman işletmeciliği 0(sıfır) işçilik maliyeti ile sürdürülebilecek bir faaliyet değildir. Ayrıca, karşılaşılabilecek olan bazı sosyal problemlerin çözümü de zaman alacaktır. Kalifiye orman işçiliğinden, sadece kârlılık göz önüne alınarak vazgeçilemeyeceği açıktır. Endüstriyel odun üretiminde karşılaşılan bazı sorunların, dikili satış uygulaması ve mesaha işleri hizmet alımı uygulamaları ile çözülmeye çalışılması olumludur. Kamu ihale kanununun tanıdığı imkânlar dâhilinde hizmet alımlarının, orman amenajman planlarındaki D.K.G.H. etanın tespiti için de yapılması, karşılaşılan sorunların çözüme ulaşmasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Endüstriyel odun üretimi, istihdam, kalifiye orman işçiliği

Industrial Wood Production and Matters of Employment on Forest Management (Example of Aladağ Forest Enterprise)

Abstract

As known, forests, have versatile functions such as; wood production, soil protection, water production, climate regulation, etc. Approximately %99 percent of the forest areas in our Turkey has been managed by the state. So, this management is carried out by General Directorate of Forest (GDF) in Turkey. The forest enterprises have got effective roles for managements of Turkey forests.

Industrial wood production which is one of the most important action in economic function of forest. Forest enterprises harvest industrial woods according to 288 numbered guideline. On the other hand, the forest enterprises face with some bottlenecks while utilizing the economic function of forests. One of these bottlenecks is lack of staves which are needed for treemarking, timber marking and record works, during production stage. Aladağ Forest Enterprise is an exemplar for this situation. According to official records, 262 staves (forest worker) for a year worked in 1978 avaragely. In 2006, 2007 and 2008, the Aladağ has 38 staves. Similarly,

number of forest guards have decreased year by year. Lack of staves has negative affect quality and quantity of industrial woods. Besides, It causes to decelerate while producing the industrial woods.

Qualified forest worker for harvesting is indispensable. It is clear that's why only profitability shouldn't take into consideration. GDF ordered to standing sale in June 2007. This circular was constructive about solving of measuring and product differentiation problems. Sometimes, the forest enterprises bids labor services for measuring and product differentiation but, it is not necessary. It is inadequate. In addition bidding is necessary for tree marking.

Keywords: Industrial woods production, employment, qualified forest work

1. Giriş

Ormanlardan odun hammaddesi, su, oksijen, karbon depolama, odun dışı bitkisel ürünler, yaban hayatı, rekreasyonel hizmetler... vb. bir çok faydalar sağlanmaktadır. Başta odun hammaddesi ile birlikte birçok yan ürünün (reçine, sığla yağı, yaprak, çiçek, av hayvanları madenler vb gibi) de ana kaynağı yine ormanlardır. Bu kaynağın verimli, ekonomik ve sürekli işletilmesi modern ormancılığın temelini oluşturmaktadır.(İlter ve Kınış, 2007)

Genel olarak ormancılık; toplumun orman ürünlerine ve hizmetlerine olan gereksinimlerini sürekli ve optimal olarak karşılamak amacıyla biyolojik, teknik, ekonomik, sosyal, kültürel ve yönetsel çalışmaların tümünü kapsayan çok yönlü, sürdürülebilir bir etkinlik olarak tanımlanmaktadır. Çok yönlü faydalanma ilkesi çerçevesinde sadece maddesel ürünler değil, zamana ve mekâna bağlı olarak ondan daha önemli ve çoğu kez değeri para ile ölçülemeyen hizmetler ve faydalar da söz konusudur. Ormanlarımızın sağladığı ürün ve hizmetlerden faydalanma sırasında diğer işletmelerde olduğu gibi amaç her zaman tek başına karlılık olmayabilir. Toplumsal faydalar yaratma, iktisadilik, verimlilik, sürdürülebilirlik, çok yönlü yararlanma vb. ilkeler kârlılıktan daha önemli olduğundan sermayenin % 3 gibi düşük bir faizle çalıştığı kabul görmektedir. (Özdönmez ve ark., 1998)

Ormancılığımız içersinde en önemli kavramlardan biri olan istihdam, dar anlamda üretim faktörlerinden yalnızca emeği dikkate almaktadır. Geniş anlamda ise bütün üretim faktörlerini kapsamaktadır. Gerek işletmenin yönetiminde, gerekse gündelik işlerde kullanılan işgücü miktarı bakımından orman işletmesi, ekstansiftir(kaba, yaygın). Diğer bir deyişle, orman işletmeleri geniş ve açık alan işletmeleri olduğundan, birim alanda harcanan emek miktarı düşük kalmaktadır. Orman işletmeciliğinde bedeni ve fikri iş genellikle beraber yapılmaktadır. Kalifiye bir orman işçiliği, iyi bir eğitimi zorunlu kılmaktadır. Ormanda mevcut işlerin çeşitliliği, meşcerelerin ve bazen tek bir ağaç gövdesinin yüksek değer taşıması dolayısıyla, orman işçilerinde yeter derecede bilgi, görüş kabiliyeti ve sorumluluk duygusu bulunması gerektirmektedir. Bu özellikler ise çok uzun süreli bir yetiştirme ve eğitim ile sağlanabilmektedir (Berkel, 1976).

Ormancılık sektörü ülkemizde istihdam meydana getirici özelliği ile önemli bir yere sahiptir. Bunda, sektörle ilgili üretim, bakım, nakliyat, ağaçlandırma ve mera ıslahı gibi temel faaliyetlerin emek yoğun olması da önemli rol oynamaktadır.(Konukçu,2001) Orman Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen temel ormancılık faaliyetlerinde çalıştırılmak üzere 1985 yılında 60932 Adam/Gün istihdam imkânı sağlamıştır. Ormancılık faaliyetleri işsizliğin en yoğun ve fert başına gelirin en düşük olduğu geri kalmış yörelerimizde yer almaktadır. Ormancılık sektörünün bölgede, gerek gelir ve istihdam artışlarına yol açması, gerekse yeni sanayi kollarının faaliyete geçmesini uyarması özelliklerinin birer sonucu olarak, söz konusu geri kalmış bölgelerimizde işsizliğin önlenmesinde, bölgeler arası dengesizliğin kısmen de olsa azaltılmasında ve bu bölgelerden büyük şehirlere olan göçün önlenmesinde katkıları bulunmaktadır (DPT, 1990).

Türkiye’de yıllık orman emvali üretimi 13,5 milyon m³’tür.Bu miktarın % 55-60’ı endüstriyel odun, geri kalanı da yakacak odundur. Devlet ormanlarından yapılan bu üretim, kalite olarak talebi karşılamaktan çok uzakta olduğundan, tomruk arz açığı ithalat yoluyla karşılanmaktadır (Şimşek, 2001).

Devlet ormanlarından yapılacak olan endüstriyel odun üretimi, orman idaresince belirlenen esaslar çerçevesinde orman amenajman planlarına göre yapılmaktadır.(Türker, 1998) Asli Orman ürünlerinin üretiminde, bir yıl önceden bütçe hazırlığı ve dikili damgalar tamamlanmaktadır. Dikili damga; amenajman planı doğrultusunda kesilecek ve ormandan çıkarılacak ağaçların, orman mühendislerince

tespiti ve işaretlenmesidir. İşaretlenen ağaçlar yörelin orman köylüsüne kesme, sürütme, yükleme ve taşıma işleri olarak, belirli bir fiyat karşılığında yaptırılır. Kesilen ağaçların ürün bölüşümünün gerçekleşmesi sonrasında, elde edilen orman emvalleri orman depolarına istif ettirilir. Tali ürünlerin üretimi de aynı şekilde yapılmaktadır (OGM, 1996).

Asli orman ürünlerinin pazarlanması, yürürlükte bulunan kanun ve mevzuat çerçevesinde açık artırma usulüyle yapılmaktadır. Orman ürünlerinin bu şekilde satılmasındaki gaye ihtiyaçların en iyi şekilde, uygun şartlarda, zamanında karşılanması ve rekabetin sağlanmasıdır. Bir diğer satış şekli de, orman ürünleri işleyen sektör ve madencilere tahsisli satışlar yapılmasıdır. Tahsisli satış fiyatları genelde ihale birim fiyatlarından yüksek olmasına rağmen, özel sektör zaman zaman hammadde ihtiyacını riske etmeden düzenli olarak karşılayabilmek için bu zorluğa katlanmaktadır (OGM, 1987). OGM, dikili olarak tespiti yapılmış D.K.G.H'ndeki orman emvalini, kesme, sürütme ve nakliyat işlemlerini yapmadan, dikili satış uygulaması neticesinde de pazarlayabilmektedir. Son yıllarda bu satış usulü giderek yaygınlaşmaktadır.

Devlet ormanlarını işleten Orman Genel Müdürlüğü'nün taşradaki kolları olan orman işletme müdürlüklerinde, her ne kadar dikili satış usulünün yaygınlaşmaya başlamış olmasına rağmen, endüstriyel odun üretiminin gerçekleştirilmesi çalışmaları sırasında çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu zorlukların başında personel sayısındaki yetersizlik gelmektedir. Orman amenajman planında yer alan endüstriyel odun üretiminin, ormanda tespiti, kayıt altına alınması, istihsalı, standartlara uygunluğunun kontrolü gibi çeşitli iş ve işlemlerin, asli orman ürünlerinin üretim işlerine ait 288 sayılı tebliğ gereğince yapılabilmesi için, yeterli personelin mevcudiyeti önem arz etmektedir.

2. Materyal ve Metot

Bu çalışmada, Orman işletmelerimiz tarafından gerçekleştirilecek olan endüstriyel odun üretiminde karşılaştıkları zorluklardan bir tanesi olan personel sıkıntısının varlığına değinilmek istenmiştir. Üretim ve personel sayıları verileri için Bolu Orman Bölge Müdürlüğü bünyesindeki Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü örnek olarak seçilmiştir. İşletmenin, kayıtları incelenerek Personel durumu ve gerçekleştirdiği D.K.G.H. eta ve endüstriyel odun miktarı tespit edilmiştir. Rakamlar yıllar itibari ile karşılaştırılmıştır. Geçmişteki personel sayısı ile son yıllardaki personel sayısı arasında oldukça büyük bir fark olduğu tespit edilmiş olup, bu durumun endüstriyel odun üretimi kalitesine de olumsuz şekilde yansdığı görülmüştür.

Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü, Bolu Orman Bölge Müdürlüğü içerisinde yer almaktadır. Alabarda, Aladağ, Ardıç, Belkaraağaç, Demirciler, Çaydurt, Kökez, Sarıalan işletme şeflikleri ile Şerif Yüksel Araştırma Ormanını, sınırları içine almaktadır. Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü içerisinde, 50 köy ve 73 yayla bulunmaktadır. Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü'nün Saha Dökümü *Tablo1*'deki gibidir (Aladağ, 2008).

Tablo 1. Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü'nün Alan Dökümü

İşletme Adı	Koru Ormanı Alanı (ha.)	Baltalık Orman Alanı (ha.)	Verimli Orman Alanı (ha.)	Verimsiz Orman Alanı (ha.)	Toplam Ormanlık Alan (ha.)	Açıklık Alan (ha.)	GENEL ALAN (ha.)
ALADAĞ	62.816,8	217,5	56.582,5	6.451,8	63.034,3	25.455,3	88.489,6

Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü endüstriyel odun üretimi ağırlıklı bir işletmedir. Orman Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan orman işletme müdürlükleri içerisinde oldukça karlı bir işletme olarak kabul görmektedir. İncelenen 15 yıllık kayıtlardan D.K.G.H damga miktarları ve yıllık elde edilen toplam endüstriyel odun miktarları *tablo2*'de verilmiştir. (Aladağ, 1993–2008).

Türkiye'de orman işletmeleri hizmet ağırlıklı kuruluşlardır. (Çağlar, 2004) Ormanların ekonomik fonksiyonu içerisinde en önemli faaliyetlerden biri olan endüstriyel odun üretiminin orman işletme müdürlüklerince nasıl yapılacağı; yani kesilmesi, bölmeden çıkarılması, yükleme işlerinin gerçekleşmesi, taşınması ve istifine ait iş ve işlemlerin ne surette gerçekleşeceği, Orman Genel Müdürlüğü'nün 1996 tarih ve 288 sayılı tebliğince belirtilmektedir. Tabiidir ki, üretim işlerinin gerçekleşmesi için temel basamak; orman amenajman planlarında verilen D.K.G.H. etanın meşçereye

gidilerek damga işlerinin yapılmasıdır. Bu konuda, 288 sayılı tebliğde dikkate değer bir şekilde, madde 3.2 gözümüze çarpmaktadır. Madde 3.2 metni şu şekildedir:

Madde 3.2: Damga ekibinde, birisi ilgili orman işletme şefi olmak üzere iki teknik eleman, bir ölçme-kesim işleri ile ilgili memur, toplu koruma ekibinden görevlendirilecek bir memur, ağacın dip kısmına ayna açacak bir işçi, dikili ağaç sıra numarasını yazan veya numaratorü vuran bir veya iki işçi, ağaç damgasını vuracak bir işçi bulunacaktır. (OGM, 1996)

Orman amenajman planlarıncı verilen D.K.G.H. eta, damgası yapılması ile birlikte, yörenin orman köylerine, istihsal işleri için, tevzi edilmektedir. Kesme işleminin ardından ürün bölüşümü gerçekleşen orman emvali, mesaha işlemleri yapılarak kayıt altına alınmaktadır. Satış depolarına taşınması ise, ölçü-kesim işlerinden sorumlu memur tarafından düzenlenen sevk pusulaları ile gerçekleştirilmektedir. Satış depo yerlerindeki istif işlerinin ardından kayıt-döküm işlemleri alınan orman ürünleri, piyasaya sunuma hazır hale gelmektedir. Endüstriyel odun üretimi, her aşamasında kalifiye işçilik gerektiren bir ormancılık faaliyetidir. Ancak yıllar itibari ile orman işletmelerinde istihdam edilen orman işçisi sayısı her geçen yıl azalmıştır. Son yıllarda ise orman işletme şeflikleri tarafından, amenajman planının öngördüğü D.K.G.H. etanın damgasının yapılabilmesi için gereken sayıda bile işçi bulamaz hale gelmiştir.

3. Bulgular

Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü'nün üretime ait resmi kayıtları incelenerek: 2002–2003–2004–2005–2006–2007 yıllarını içeren yoğun endüstriyel odun üretimi dönemleri olmuştur. Geçmiş yıllarda gerçekleştirilen bu üretimin D.K.G.H. etasının damga işleri, işletme bünyesindeki orman işçileri ve görevli muhafaza memurlarından oluşan damga ekiplerince, teknik eleman başkanlığında, yapılmıştır. Yapılan damgadan sonra istihsal başlamış, bu aşamanın en önemli basamaklarından birini oluşturan mesaha işlemleri yapılarak elde edilen emvaller yuvarlak ölçü tutanakları ile kayıt altına alınmıştır. Mesaha işleri de işletme bünyesinde bulunan, yetişmiş orman işçilerinden oluşan mesaha ekiplerince yapılmıştır.(Tablo.2)

Yapılan D.K.G.H eta karşılığında, elde edilen endüstriyel odun emval miktarını gösteren grafik çizimleri incelendiğinde arasındaki makasın açıldığı göze çarpmaktadır. Bu durum, D.K.G.H.'indeki etadan elde edilen endüstriyel odun miktarında azalma olduğunu göstermektedir. Bir başka değişle verim yüzdelerinin düştüğünü işaret etmektedir.

1978–2007 yılları arasında 30 yıllık orman işçileri kayıtlarını incelersek, 1978 yılında yıllık ortalama çalışan işçi sayısı 262, 1979 yılında 291, 1980 yılında 210 olarak karşımıza çıkmaktadır. Tablo 3'te 1993–2008 yıllarını içeren 15 yıllık veriler gösterilmiştir. 1993–1995 dönemi OGM bünyesinde olan Ana Tamirhane biriminin kapatılması ile kurumlar arası geçişlere neden olmuş ve işçi sayısında bir azalma görülmüştür. İşçi sayısındaki gözle görülür azalma 1999 yılında yaşanmıştır. Emekli olan işçilerin bulunması ve bölgede vukuu bulan deprem, bu sayının azalmasına etken olmuştur. 2001 yılında yine emekli olan işçiler nedeniyle orman işçileri sayısında yine bir azalma gözlemlenmiştir. Son 3 yılın ortalaması 38 olarak devam etmektedir. Ancak bu sayının 6'sı idari hizmetlerde, 6'sı şoför ve 4'ü aşçı olarak görev yapmaktadır. İşletme bünyesinde yer alan 9 işletme şefliğindeki endüstriyel odun üretimi istihsalı ve satışına kadar olan iş ve işlemler, geri kalan 20 işçi ile yapılmaya çalışılmaktadır. (Tablo.3)

Orman amenajman planınca verilen D.K.G.H. etanın damgasının yapılması, üretilen emvalin mesaha işlemleri ve satış depolarına gelen emvallerin istif-tasnif işleri yeterli sayıda personelin varlığını gerektirmektedir. Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü, mesaha işlerini gerçekleştirebilmesi için, kamu ihale kurumunun tanıdığı imkânlar dâhilinde, hizmet alımı yoluna başvurmuştur. İşletme şefleri ile yapılan sözlü mülakatlarda, yetersiz personel sıkıntısının aşılması için, üretimde çalışan orman kalkınma kooperatiflerinin sağlamış olduğu, işçilerle damgayı gerçekleştirme yoluna gittiklerini öğreniyoruz. Yetersiz personel, damgalama faaliyetlerinde zamanlama açısından gecikmelere de sebebiyet verdiğini belirtmektedirler. Orman satış depolarındaki istif-tasnif işlemlerini hizmet alımı yoluyla yapamadıkları için, söz konusu işler, işletmenin kendi bünyesindeki işçilerle gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü bünyesinde çalışan orman muhafaza memuru sayısında da yıllar itibariyle bir azalma görülmektedir. 2003 yılı II. Yarısında, Bolu Orman İşletme Müdürlüğü bünyesinden Belkaraağaç, Çaydurt, Demirciler ve Kökez orman işletme şeflikleri Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü bünyesine geçmiştir. 15 yıllık verilere bakıldığında Üretim ve korumada çalışan Muhafaza memuru sayısı 1993 yılına 50 iken, bir önceki cümlede bahsi geçen birleşmelere rağmen orman muhafaza memuru sayısı 2003–2004 ve 2005 yıllarında ortalama 26'ya düşmüştür. (Tablo.4)

Tablo 2. 1993–2008 Yılları Arasındaki D.K.G.H ve Elde Olunan Emval

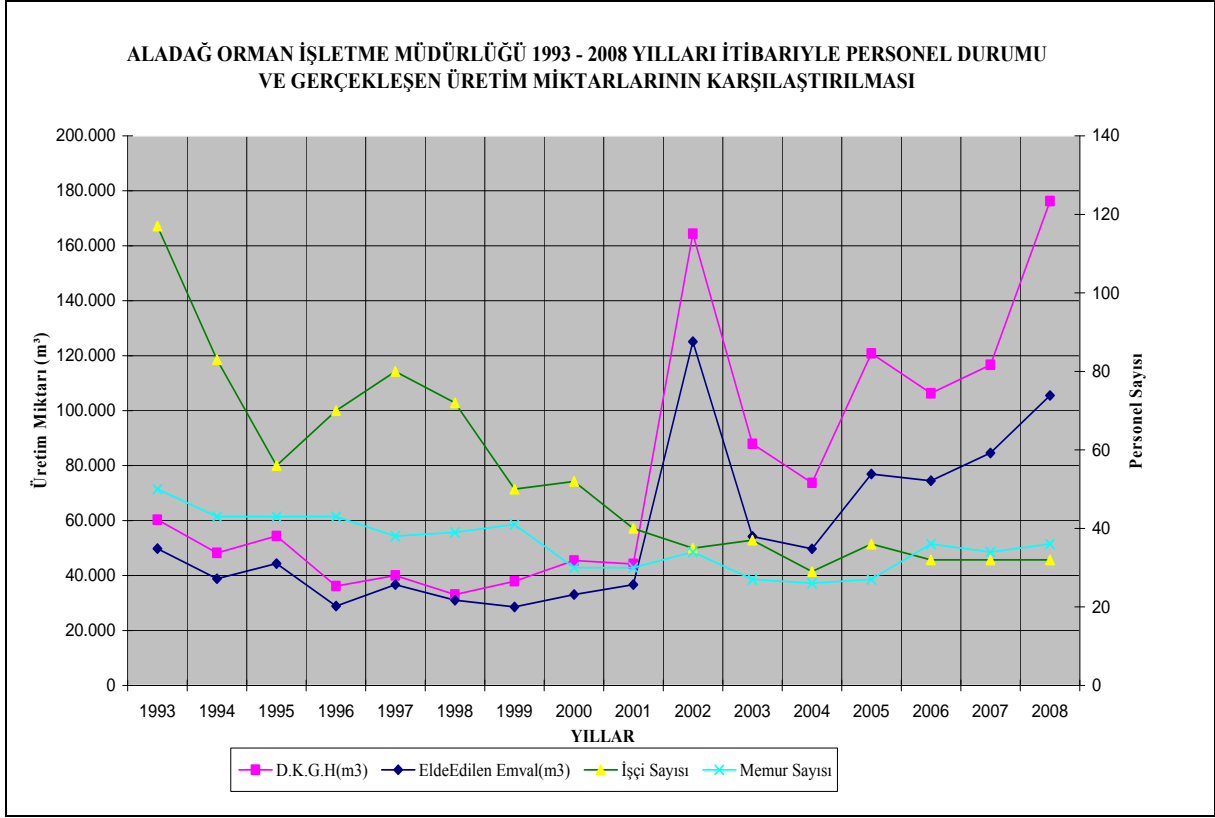
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
D.K.G.H (m ³)	60.275	48.253	54.344	36.144	40.055	33.031	37.917	45.482	44.168	164.439	87.913	73.708	120.868	106.295	116.633	176227
Elde Edilen Emval (m ³)	49.818	38.799	44.324	28.880	36.682	31.054	28.588	33.031	36.682	125.130	54.247	49.704	76.982	74.469	84.632	105552
%	83	80	81	80	81	94	76	73	83	76	62	67	63	70	72	60

Tablo 3. 1993–2008 Yılları Arasında Orman İşçilerinin Miktarını Gösterir Tablo

DÖNEM/YILLAR	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1–4.AYLAR	108	68	44	59	75	75	51	46	41	31	34	18	22	23	21	20
5–8.AYLAR	113	95	50	75	98	80	56	58	48	37	38	38	44	36	38	38
9–12.AYLAR	130	86	75	75	66	62	44	51	30	36	40	31	42	36	38	38
YILLIK ORTALAMA	117	83	56	70	80	72	50	52	40	35	37	29	36	32	32	32

Tablo 4. Orman Muhafaza Memurları Yıllar İtibari İle Dağılımı

YILLAR	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
KORUMA	32	30	30	27	25	27	29	17	17	22	15	14	15	17	18	18
ÜRETİM	15	10	10	9	9	9	9	9	9	10	8	8	8	11	10	12
DEPO	3	3	3	4	4	3	3	4	4	2	4	4	4	8	6	6
TOPLAM	50	43	43	43	38	39	41	30	30	34	27	26	27	36	34	36

Şekil 1. Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü'nün 1993–2008 Yılları İtibari İle Gerçekleşen Dikili Damga ve Üretilen Emval Miktarları

4. Tartışma ve Sonuç

Ormanlarımızdan faydalanma, bilindiği üzere çeşitli mal ve hizmetler şeklinde gerçekleşmektedir. Odun hammaddesi, su, oksijen, karbon depolama, odun dışı bitkisel ürünler, yaban hayatı, rekreasyonel hizmetler... vb. bunlardan bazılarıdır. Bu faydalanmanın bir şekli de ormanlarımızın sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde işletilmesidir. Ormanların işletilmesini merkezde OGM İşletme ve Pazarlama Daire Başkanlığı, taşrada ise Orman İşletme Müdürlükleri yapmaktadır. Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü de, Bolu Orman Bölge Müdürlüğü bünyesinde, ormanlarımızın işletilmesi faaliyetini gerçekleştirmektedir.

Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü, OGM içerisinde endüstriyel odun üretimi açısından önem arz eden bir işletmedir. Bu önem, tablo 2.' te yer alan endüstriyel odun üretimi rakamlarından da anlaşılabilir. İşletmenin personel durumu incelenmek istendiğinde kayıtlardan elde edilen rakamlar, orman işçisi sayısının 1978 yılında ortalama 262 olduğunu gösterirken, bu sayı 1988 yılında 141, 1998 yılında 72, 2008 yılına gelindiğinde ise 38 olmuştur. Aynı şekilde orman muhafaza memurları sayısı da yıllar itibari ile azalma göstermiştir. 1993–2008 tarihleri arasında 15 yıllık veriler incelendiğinde 1993 yılında orman muhafaza memuru sayısı 50 iken 2003–2004 ve 2005 yıllarında bu sayı 27 ortalamaya kadar düşmüştür. 2006 yılı itibari ile 4 adet işletme şefliğinin Aladağ Orman İşletme Müdürlüğüne geçmiş olması ile birlikte memur sayısında da göreceli bir artış olmuştur. Son 3 yılın ortalaması da 38 memurdur.

Orman amenajman planlarının öngördüğü D.K.G.H. eta ve endüstriyel odun miktarlarında, yıllar itibari bir karşılaştırma yapacak olursak; 1993–2002 yılları arasında amenajman planlarının öngördüğü yıllık D.K.G.H eta, 30.000 m³ – 60.000 m³ arasında olduğu görülmektedir. 2002 yılından itibaren, belirgin bir şekilde, yıllık etalarda artış olduğu (73.000 m³ -176.000 m³) ve daha az personel ile daha çok etanın tespiti ve damgası yapıldığı anlaşılmaktadır. Elde edilen endüstriyel odun miktarının, dikili damgaya oranı bakımından karşılaştırdığımızda 2002 yılından itibaren belirgin ölçüde bir düşme

görülmektedir. Bu düşünüş ile birlikte personel sayılarını gösteren tablolar yan yana getirildiğinde, personel sayısındaki azalmaya paralel olarak, 1993- 1998 yılları arasında, D.K.G.H.'indeki etadan % 80 ve üzeri bir oranda endüstriyel odun üretimi sağlanırken, daha sonraki yıllarda elde edilen endüstriyel odun oranında da bir düşme gözlemlenmektedir. Tablo.2'de, yapılan D.K.G.H. eta ve elde edilen endüstriyel odun miktarı gösterilmektedir. Verim yüzdeleri ve yıllar itibarıyla personel durumu göz önüne alındığında, azalan personel sayısının verim yüzdesine negatif yönde etki ettiği gözlenmektedir. Endüstriyel odun üretiminde verimlilik için yeterli sayıda yetişmiş elemana ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

Elde edilen ürünün kalite ve ürün çeşidi açısından rakamsal bir inceleme, bu rakamlar üzerinde istatistikî modellemeler ve değerlendirmeler yapılmadığı için personel yetersizliğinin ürün kalitesi ve çeşitliliği açısından etkileri hakkında bir şey söylemek olanaklı değildir. Bunun için üretimi gerçekleştirilen endüstriyel emvalin kalite sınıflaması bilgilerinin de ortaya konarak ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Personel sayısındaki azalmanın, endüstriyel odun üretiminin zamanında yerine getirilmesi, öngörülen standardizasyonların gerçekleştirilmesi ve verimlilik konusunda çeşitli olumsuzluklara neden olmaması için, yeterli sayıda personel temini, kamu ihale kanunu çerçevesince gereken hizmet alımlarının yapılması gerekmektedir. Orman amenajman planlarının dikte ettiği etanın ürün bölüşümü işlemleri (boylama) esnasında, yeterli sayıda kalifiye orman işçilerinin varlığı, beraberinde, endüstriyel odun üretiminde standardizasyonu ve kaliteyi getireceği kanaati, endüstriyel odun üretiminde çalışan teknik elemanlarca belirtilmektedir. Yetersiz personel sayısı aynı zamanda, orman amenajman planlarınca dikte edilen D.K.G.H. etanın zamanında tespitinin ve damgasının yapılmasını da olumsuz yönde etkilemektedir. Üretim aşamasındaki gecikmeler elde edilecek orman emvalinin miktarına, kalitesine ve pazarlanmasına da olumsuz yönde etkiler yapacağı açıktır.

Yetersiz personel sıkıntısını, orman istihsalinde çalışan orman köy kalkındırma kooperatiflerinin yardımı ile giderme yolu da geçici ve hatta sonraları daha büyük sorunlara neden olabilecek bir yöntemdir. Kooperatiflerin yönetimleri, orman idaresi ile ilişkilerini bozmamak için, orman idaresince istenen yardım taleplerini şimdilik geri çevirmemektedirler.

Orman Genel Müdürlüğü, endüstriyel odun üretiminde verimlilik, kalite ve standardizasyona önem vermelidir. Bunun için, orman işletmelerinde yeterli sayıda kalifiye orman işçisi temini yönünde gerekli tedbirleri almalıdır. Devamlı personel istihdamını tercih etmiyor ise, kamu ihale kanununun sağladığı imkanlar dahilinde, hizmet alımlarını kolaylaştıracak yöntemleri uygulamaya geçirmelidir. D.K.G.H. etanın tespiti ve damgası işlemlerinde de hizmet alımlarını kolaylaştıracak tedbirleri almalıdır. Dikili satış yöntemi ile endüstriyel odun üretiminde boylama ve mesaha işlerinde gerekecek iş gücünden tasarruf sağlanmaktadır. Ancak, dikili satışların sonucunda yine endüstriyel odunun üretimi aşamasında yoğun bir kontrol gerekmektedir. Ormanlarımızdan, dikili satış yöntemi ile üretilen endüstriyel odunlar, idaremizce yapılan kontroller sonucunda, nakliye tezkerelerine bağlanarak, istenilen bölgelere nakli sağlanmaktadır. Bu işlemlerin yapılabilmesi için yeterli sayıda orman muhafaza memurunun mevcut olması gerekmektedir.

Kaynaklar

Aladağ,, 1993-2008. Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü İstihsal Dosyaları

Aladağ,, 2008. Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü Çalışma Programı.

Berkel, A., 1976. Ormancilık İş Bilgisi. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları, 1976, Yayın No: 2081/220

Çağlar, Y., 2004. Orman İşletmeciliğinde Verimlilik Yönetimi Eğitimi,. Orman Genel Müdürlüğü – Milli Produktivite Merkezi, Ankara, 2004

ÇOB., 2008. <http://www.cevreorman.gov.tr> (Ziyaret tarihi: 01/09/2008)

DPT., 1990. VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ö.İ.K. Raporu, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. Yayın No:2201-ÖİK:350 DPT: 2531. ÖİK: 547

- DPT., 2001.** VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ö.İ.K. RAPORU, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. Yayın No:2531-ÖİK:547
- Geray, A. U., 1991.** Ekonomi, İ. Ü. Orman Fakültesi, Fakülte Yayın No: 430, ISBN 975 404-369-8, İstanbul, 1991.
- İlter, E., ve Kınış, S., 2007.** Orman Amenajman Planlarında Etanın Ürün Çeşitlerine Bölüşümüne İlişkin Bir Yaklaşım. Orman Kaynaklarının İşlevleri Kapsamında Darboğazlar, Çözüm Önerileri ve Öncelikler Sempozyum, Ekim 2007, İstanbul.
- Kılıç., E., 2008.** <http://www.ormannedir.com/fonksiyon.asp> (Ziyaret tarihi: 01/09/2008)
- Konukçu, M., 2001.** Ormanlar ve Ormancılığımız. Devlet Planlama Teşkilatı yayınları, 2001. Yayın No:2630
- OGM., 1996.** “Asli Orman Ürünlerinin Üretim İşlerine Ait” 288 sayılı tebliğ,1996.
- OGM., 1987.** “Orman Emvalinin Standardizasyonu ve Satış Esasları” 279 sayılı tebliğ, 1987.
- Özdönmez, M., Kesen, A., Ekizoğlu, A., 1998.** Ormancılık Yönetim Bilgisi, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları 1998. Yayın No : 4157/457
- Şimşek, C., 2001.** Ormancılıkta İstihdam. T.C.Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü Orman Ekonomisi Anabilim Dalı Bitirme Ödevi, Isparta, 2001
- Türker, M. F., 1998.** Orman İşletmeciliği Ders Notları, K.T.Ü. Orman Fakültesi, Yayın No: 52, Trabzon, 1998